

різноманітними заходами з боку адміністрацій, поліції, владних структур, що сприяло подальшому згуртуванню робітництва та створенню загальноміського Стоваришування друкарів Львова.

Список використаної літератури

1. *Kieszczyński L.* Kronika ruchu zawodowego w Polsce. 1808—1939 / Lucjan Kieszczyński. — Warszawa : Instytut Wydawniczy CRZZ, 1972. — 433 s.
2. *Bober A. W.* Historia drukarń i stowarzyszeń drukarskich we Lwowie / Adam Wiktor Bober. — Lwow : Drukarnia Zakładu Narodowego Ossolińskich, 1926. — 242 s.
3. *Buniak P.* Zarys historyczny organizacji drukarzy Lwowskich / Porfiry Buniak // Ognisko. Jednodniówka. — Lwów, 1935. — S. 3—16.
4. *B. a.* Zakład narodowy im. Ossolińskich we Lwowie // Ognisko. Jednodniówka. — Lwów, 1935.
5. *Булик Н.* Львівська археологія XIX — початку XX століття: дослідники, наукові установи, музеї / Наталя Булик. — Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'я-

кевича НАН України; Львівський інститут економіки і туризму, 2014. — 304 с.

6. *Берест Р.* Нариси історії профспілкового руху в Західній Україні (1817—1939 рр.) / Роман Берест. — Дрогобич : Відродження, 1995. — 126 с.

Отражены важность и проблематичность разностороннего исследования истории возникновения, формирования и развития профессионального Стоваришування взаимопомощи печатников Львова, поэтапно исследованы история и деятельность этой организации.

There were investigated importance and problems of the comprehensive study of the most ancient history of the emergence, formation and development of professional cooperation between the mutual help of printers of Lviv were investigated, the history and activities of this organization.

Надійшла до редакції 12 жовтня 2017 року

ВИДАТНІ ДІЯЧІ ТА ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ

УДК 02(477)(092)

Ірина Черняк,
здобувач КНУКіМ

Внесок О. Сокальського у розвиток бібліотечного фондознавства

У статті розкрито внесок О. Сокальського у розвиток бібліотечного фондознавства, проаналізовано наукові праці вченого з цього напрямку.

Ключові слова: *О. Сокальський, професор, бібліотекознавство, бібліотечне фондознавство, фонди, каталоги.*

Інституціоналізація сучасних загального та часткового бібліотекознавства як самостійних наукових і навчальних дисциплін базується на надійному підґрунті теоретичних здобутків попередників. Найвагомий внесок у розвиток галузевої науки належить ученим, котрі, окрім власних ґрунтовних розробок, заснували та очолили наукову школу як неформальне об'єднання кількох поколінь продуктивних дослідників-однотумців, що збагатили проблематику предметної галузі інноваційними напрацюваннями. З-поміж фундаторів і лідерів київської бібліотекознавчої школи, однієї з найавторитетніших в Україні, особливої уваги варта постать Олексія Степановича Сокальського (1918—1991) — першого в Україні професора в галузі бібліотечного фондознавства, першого і єдиного ректора з фаховою бібліотечною освітою, який доклав багато зусиль для виокремлення

Київського державного інституту культури в самостійний вищий навчальний заклад, згуртував та очолив потужну кафедру бібліотекознавства, представники якої зростили кілька поколінь провідних українських бібліотекознавців й понині продовжують розробляти найактуальніші питання галузевої науки [14; 15; 34].

На 2018 р. припадає 100-літній ювілей професора О. Сокальського. З 73 прожитих років понад 50 віддано багатогранній науковій, педагогічній та організаційній діяльності на ниві культури й освіти. Відзначаючи ювілей вченого, внесок якого у розбудову бібліотекознавчої науки та освіти багато років замовчувався, варто надати належну оцінку його діяльності, що й визначає актуальність статті.

У попередніх публікаціях [31; 32; 33] автор висвітлює основні віхи життя О. Сокальського, станов-

лення його як науковця, а також діяльність на ниві розбудови освітянських закладів культури, дослідила основні напрями роботи вченого, проте його доробок у царині фондознавства дотепер не розглядався.

Новизна публікації полягає в тому, що вперше розкрито внесок О. Сокальського у розвій бібліотечного фондознавства, здійснено бібліометричний аналіз наукових і навчально-методичних праць професора та його колег, що дало змогу визначити місце вченого у загальному та спеціальному бібліотекознавстві.

Мета статті — виявити та охарактеризувати науковий доробок О. Сокальського як одного з фундаторів українського бібліотечного фондознавства.

Поставлена мета передбачала виконання таких завдань:

— здійснити аналіз наукових праць вченого з питань фондів і каталогів;

— проаналізувати внесок О. Сокальського та його колег у розвиток українського бібліотечного фондознавства;

— з'ясувати значення викладання фондознавчих дисциплін у педагогічній діяльності науковця.

Виявлені на основі бібліометричного аналізу особливості тематичної структури потоку праць О. Сокальського дають змогу стверджувати, що перше місце в його науковому доробку належить розвідкам із проблем бібліотечного фондознавства (майже 40% опублікованих праць і рукописів); чимало робіт присвячено каталогознавству (20%), підготовці кадрів для галузі культури, зокрема для бібліотек (18%), актуальним питанням теорії бібліотекознавства як науки (10%), організації бібліотечної справи в Україні (10%).

Потужний поштовх до різнопланової науково-дослідної діяльності в галузі бібліотекознавства О. Сокальський одержав ще під час навчання в Українському бібліотечному інституті, де його педагогами та науковими наставниками були перший кандидат наук СРСР у галузі бібліотекознавства Д. Лекаренко, який очолював кафедру бібліотекознавства [29], та відомий бібліотекознавець О. Майборода, котрий від 1938 до 1941 р. обіймав посаду заступника директора з науково-навчальної роботи. Прикметно, що О. Майборода, закінчивши 1930 р. бібліотечне відділення Харківського інституту народної освіти й набувши кваліфікацію "організатор-методист бібліотечної роботи і викладач бібліотечних дисциплін", того самого року вступив до аспірантури Українського науково-дослідного інституту педагогіки, яку закінчив 1933 р. Тема його дисертаційного дослідження була пов'язана з методикою викладання навчальної дисципліни "Організація книжкових фондів бібліотек". Саме цей курс упродовж 1932—1941 рр. талановитий викладач читав студентам бібліотечного відділення рідної альма-матер, зокрема впродовж 1936—1940 рр., коли в Українському бібліотечному інституті навчався О. Сокальський [1]. Вплив викладача на здібного студента був таким вагомим, що згодом проблематика організації бібліотечних фондів стала темою кандидатської дисертації О. Сокальського.

Наступний етап співпраці двох непересічних особистостей припав на післявоєнні роки, коли у травні 1947 р. роботу Харківського державного бібліотечного інституту (ХДБІ) було поновлено, а О. Майборода як викладача фахових дисциплін перевели з Харківського педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди до Бібліотечного інституту. Від 10 липня 1947 р. згідно з наказом по Комітеті у справах культурно-освітніх установ при Раді Міністрів УРСР О. Майбороду призначено заступником директора з навчально-наукової роботи Харківського бібліотечного інституту. Впродовж 1951—1953 рр. О. Майборода — декан улюбленого бібліотечного факультету. Як людина відповідальна і кваліфікована він приділяв значну увагу організації ефективної діяльності новостворених кафедр, ретельно добирив кадри, працював на важливих ділянках громадської роботи. Зокрема, у 1949—1950 навчальному році створено нову кафедру — "Організація бібліотечних фондів і каталогів" із 8 штатними педагогами. Від першого дня її завідувачем призначено О. Майбороду, який сформував потужне ядро блискучих викладачів-каталогознавців і фрондознавців, серед яких Д. Кумок, А. Ашукін, Л. Котенко, Є. Тамм та ін. [1]. Від 1953 до 1963 р. кафедру очолював Анатолій Анатолійович Ашукін, який теж суттєво вплинув на становлення професійного та наукового світогляду О. Сокальського як фондознавця та каталогознавця. Про тісні професійні зв'язки вчених свідчить той факт, що саме А. Ашукін був науковим редактором першого ґрунтовного україномовного навчального посібника для технікумів "Організація бібліотечних фондів та каталогів", котрий 1958 р. видали у Харкові О. Сокальський і В. Туров [16].

Закономірно, що перші наукові та навчальні праці О. Сокальського присвячені саме фондознавчій проблематиці: вступивши 1951 р. до аспірантури Московського державного бібліотечного інституту, він обрав темою дисертаційного дослідження проблеми організації бібліотечних фондів. Того самого року у видавництві Книжкової палати УРСР, у співавторстві з В. Туровим, видав друком українською мовою методичні вказівки з курсу "Організація бібліотечних фондів і каталогів", розроблені для заочників бібліотечних відділень профільних технікумів [21]. Керуючи відділом навчальних закладів Міністерства культури УРСР та опікуючись поліпшенням науково-методичного забезпечення заочної форми підготовки бібліотечних фахівців у технікумах культосвітнього профілю, О. Сокальський у співавторстві з В. Туровим упродовж 1955—1957 рр. підготували до друку, під грифом Міністерства культури УРСР, чотири випуски україномовного навчального посібника з курсу "Організація бібліотечних фондів та каталогів" саме для заочників [22—25]. Судячи з обсягу цих видань (3,5—5 друкованих аркушів), робимо висновок про ґрунтовність їхнього змісту та ретельність методичних роз'яснень матеріалу з кожної теми цієї базової навчальної дисципліни. Працюючи над кандидатською дисертацією, присвяченою науково-педагогічним основам

вивчення питань організації бібліотечних фондів, О. Сокальський задля практичного впровадження результатів власних досліджень розробив докладні методичні поради та практичні завдання з курсу "Організація бібліотечних фондів і каталогів" для студентів, що самостійно вивчатимуть цю складну навчальну дисципліну, й оприлюднив окремим розділом у однойменному навчальному посібнику для технікумів підготовки культосвітніх працівників, котрий побачив світ 1958 р. [26].

Цінність цих україномовних навчально-методичних видань незаперечна, адже матеріал з різноманітних проблем комплектування та організації бібліотечних фондів був розпорошений по кількох важкодоступних джерелах, що належали авторству російських бібліотекознавців і були призначені переважно для студентів бібліотечних інститутів, а не технікумів. Це насамперед навчальні видання засновника радянського бібліотечного фондознавства Ю. Григор'єва, який від 1930-х рр. розпочав досліджувати фондознавчі проблеми, а наприкінці 1940-х — початку 1950-х рр. узагальнив науково-методичний доробок у програмі та методичних вказівках для заочників бібліотечних інститутів "Организация библиотечных фондов (учёт, расстановка, хранение)" (Москва, 1945) [8]; конспект курсу лекцій для студентів бібліотечних інститутів "Организация библиотечных фондов" (Москва, 1946) [6]; підручнику для вищих навчальних закладів "Организация библиотечных фондов" (Москва, 1953) [5].

Окремі важливі аспекти фондознавчої проблематики, що стосувалися комплектування бібліотечних фондів, висвітлено у працях В. Денисьєва "Комплектование книжных фондов массовых библиотек (организация и методы)" (Москва, 1936), "Комплектование библиотечного фонда" (Москва, 1939). Проте ці посібники мали не навчально-методичну, а практичну спрямованість, були орієнтовані на працівників районних, міських і сільських бібліотек. У повоєнні часи — від 1945 до 1952 рр. — В. Денисьєв розширив діапазон фондознавчих зацікавлень та опублікував чотири видання керівництва з бібліотечної справи для бібліотекаря-початківця, в яких стисло висвітлив основні питання формування та зберігання бібліотечного фонду масової бібліотеки [9—12]. Особливу увагу було приділено розкриттю особливостей методики створення книжкового ядра невеликої масової бібліотеки, методам розрахунку загального обсягу та пропорцій фонду з базових галузей знань, видів творів друку, ступеню актуальності, групам читачів [17].

Велика завантаженість на посаді керівника відділу навчальних закладів Міністерства культури УРСР, висока інтенсивність та відповідальність адміністративно-управлінської роботи не дали змоги О. Сокальському підготувати до захисту дисертацію на момент закінчення 1954 р. аспірантури Московського державного бібліотечного інституту. Але цілеспрямований науковець не припинив розпочатого дослідження й успішно впроваджував власний доробок не лише у

навчально-методичних виданнях, а й у практичній викладацькій, науковій та організаційно-управлінській діяльності на посаді директора Київської філії Харківського державного інституту культури, яку він обіймав від 1961 р. Це був складний період переходу на якісно новий рівень навчально-виховної та науково-дослідної діяльності окремого структурного підрозділу авторитетного ВНЗ України, що потребував особливо ретельного та виваженого підходу до формування висококваліфікованого науково-педагогічного складу кафедр, корегування навчальних планів, розширення набору студентів на денну, заочну та вечірню форми навчання, суттєвого підвищення рівня викладання фахових дисциплін та методичного супроводу навчального процесу.

Роботу над дисертаційним дослідженням ускладнювали й особливості його наукової проблематики — структура та зміст навчальних дисциплін фондознавчого циклу постійно вдосконалювалися, перебуваючи в 1950—60-х рр. у стадії становлення й активного розвитку. Основні етапи цього складного процесу О. Сокальський висвітлив у першому розділі кандидатської дисертації, розглянувши їх на тлі загальної історії розвитку бібліотечної освіти в Україні, зокрема створення її середньої ланки через відкриття мережі технікумів політосвіти, а пізніше — культосвітніх училищ, в яких готували кадри бібліотечних фахівців із середньою спеціальною освітою для сільських і районних бібліотек. Дисертант довів, що виокремлення фондознавчого складника підготовки бібліотечних фахівців середньої ланки, в тому числі й заочної форми навчання, відбувалося під впливом формування структури загального та часткового бібліотекознавства як наукової та навчальної дисципліни [19]. З історії бібліотечного фондознавства відомо, що у 1930-х рр. у типових навчальних планах бібліотечних інститутів питання комплектування фонду були розпорошені по загальнобібліотекознавчих, книгознавчих і бібліографознавчих дисциплінах, а технологічні процеси організації фондів розглядали в самостійному курсі "Обробка та зберігання книг", в котрому, зокрема, було порушено і проблеми організації алфавітного, систематичного та предметного каталогів як результат наукового опрацювання об'єктів комплектування [17].

Важливою віхою на етапі інтеграції питань організації бібліотечних фондів і каталогів в єдину навчальну дисципліну був вихід друком 1936 р. навчального посібника під загальною редакцією директора Інституту бібліотекознавства (Москва) Г. Дерман "Организация библиотечных фондов", призначеного для бібліотечних технікумів. У 1939 р. Ю. Григор'єв та Л. Трофімов об'єднали питання організації фонду з питаннями організації системи каталогів бібліотек у курс "Фонди й каталоги бібліотек" [17]. Тенденція інтегрованого викладання технологічних процесів комплектування й організації бібліотечних фондів і каталогів збереглася в системі середньої ланки бібліотечної освіти майже до кінця 1970-х рр. У сфері під-

готовки бібліотечних кадрів вищої кваліфікації процеси диференціації фондознавчого та каталогознавчого складників розпочалися значно раніше, про що свідчить вихід друком 1967 р. двох фундаментальних російськомовних підручників для студентів бібліотечних факультетів інститутів культури: "Библиотечные каталоги" під редакцією З. Амбарцумяна [2] та "Библиотечные фонды" під редакцією Ю. Григор'єва [4].

У складних умовах інтенсивного розвитку змісту та структури курсу, потреби додержання вказівок і рекомендацій методичних науково-освітніх центрів загальносоюзного значення, наукова новизна та практична значущість дисертаційного дослідження О. Сокальського полягала в тому, що він суттєво вдосконалив методiku викладання курсу "Організація бібліотечних фондів і каталогів", заклавши в її основу базові принципи історизму, науковості, системності, планомірності, наочності викладання, дотримання об'єктивної послідовності та спадкоємності основних технологічних процесів циклу формування бібліотечного фонду, обов'язковості закріплення теорії практичними заняттями та врахування в процесі їх проведення передового досвіду роботи бібліотек, збільшення частки самостійної роботи учнів над складними темами курсу. Ці принципи є основоположними й для методики викладання сучасних фундаментальних курсів, розроблених через ускладнення й диференціацію змісту навчальної дисципліни "Бібліотечні фонди і каталоги" ("Аналітико-синтетична обробка документів (АСОД)", "Бібліотечні ПС (БПС)", "Бібліотечні фонди", "Бібліотечне фондознавство").

Про ґрунтовність і своєчасність результатів дисертаційного дослідження О. Сокальського свідчить той факт, що 1964 та 1965 рр., готуючись до його захисту в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка, здобувач видав друком під грифом Науково-методичного кабінету Міністерства культури УРСР "Методiku викладання окремих розділів курсу "Організація бібліотечних фондів і каталогів" [20]. Високий рівень методичної майстерності О. Сокальський довів і під час складання й редагування "Програм курсів підвищення кваліфікації" для завідувачів районних бібліотек чи відділів культури, директорів районних будинків культури. Програми неодноразово виходили друком під грифом Міністерства культури УРСР у другій половині 1960-х рр.

На початку 1960-х рр. поглибилася співпраця О. Сокальського з колегами-однодумцями з кафедри організації бібліотечних фондів і каталогів Харківського бібліотечного інституту, яку від 1953 до 1963 р. очолював А. Ашукін. Саме під грифом цього інституту 1961 р. О. Сокальський видав лекцію для студентів-заочників, присвячену проблемам розвитку фондів республіканських бібліотек. Від 1964 р., коли завідувачем кафедри став Є. Тамм, розпочалася їх плідна співтворчість над розробленням методичних вказівок і майбутнього підручника з курсу "Бібліотечні фонди та каталоги" [3; 16; 30].

Після успішного захисту 1966 р. кандидатської дисертації О. Сокальський став керівником колективних наукових досліджень, присвячених актуальній на той час проблематиці: "Централізація бібліотечної справи та координація комплектування бібліотек в умовах великого міста" (1967), "Фонди державних бібліотек сільського району" (1968). Про розширення та ускладнення його наукових інтересів свідчить виступ з ґрунтовною доповіддю "Бібліотекознавство як наука" на конференції, що відбулася у Києві у лютому 1967 р. Не менш значущою була і доповідь "Система підготовки та підвищення кваліфікації бібліотечних працівників України", виголошена на ювілейному пленарному засіданні Міжвідомчої ради з питань бібліотечної справи при Міністерстві культури УРСР, присвяченому підсумкам бібліотечного будівництва в Україні за роки радянської влади. У доповіді дослідник узагальнив багаторічні наукові та організаційно-управлінські напрацювання у сфері розбудови ступеневої підготовки бібліотечних кадрів. Тож не випадково, що у жовтні 1967 р. саме О. Сокальському як найавторитетнішому фахівцю з цієї проблематики довірили відповідальний виступ на пленарному засіданні Міжвідомчої ради з питань бібліотечної роботи при управлінні культури виконкому Київської міської Ради депутатів трудящих з доповіддю на тему "Розвиток бібліотечної справи в м. Києві в роки Радянської влади" [14; 15; 34].

Цикл наукових статей О. Сокальського, присвячених поглибленому вивченню проблем зберігання та реставрації бібліотечних фондів, перспектив їхнього розвитку в умовах майбутніх трансформацій книги як основи національної культурної спадщини, закономірно сприяв розвитку нового напрямку досліджень талановитого науковця — розроблення питань механізації та автоматизації технологічних процесів організації бібліотечних фондів. Перші спроби актуалізувати вивчення цієї проблематики О. Сокальський зробив ще 1959 р., оприлюднивши статтю у журналі "Соціалістична культура". У 1960 р. він, у співавторстві з В. Туровим та І. Чудновським, одержав від Комітету у справах винаходів та відкриттів при Раді Міністрів СРСР авторське свідоцтво № 125414 на винахід "Пишуча машинка з електроприводом переміщення каретки з паперового валу". Завдяки застосуванню приладу суттєво зросли швидкість та якість одночасного друкування кількох примірників каталожних карток у бібліотеках, прискорилося наукове й технічне опрацювання літератури.

Захоплення дослідженням можливостей і методів автоматизації бібліотечних технологічних процесів спонукало науковця до нових технічних рішень: 1969 р. у співавторстві з А. Косовим О. Сокальський зареєстрував пріоритет на винахід секції механізованого стелажа, що дало змогу зекономити місце у бібліотечних фондосховищах і захистити об'єкти зберігання від агресивних чинників зовнішнього середовища. У 1970 р. О. Сокальський у співавторстві з Л. Амлін-

ським зареєстрував пріоритет на кілька складніших і потужніших технічних інновацій — конструкцію опори для секції механізованого книгосховища, секцію механізованого книгосховища, висувну комірку з відділенням для книг, а також пристрій для введення інформаційного запиту в інформаційно-пошукову систему.

Закономірно, що продуктивне поєднання науково-дослідної та винахідницької діяльності дало змогу науковцеві опанувати якісно новий рівень теоретичних узагальнень. У 1970 р. на шпальтах найавторитетнішого в радянському бібліотекознавстві збірника "Научные библиотеки СССР" О. Сокальський оприлюднив статтю із надскладної та актуальної на той час проблеми — "Прогнозування ефективності автоматизації бібліотечних процесів". Не менш престижною та своєчасною була участь із Л. Амлінським у II Все-союзному симпозиумі з інформатики (1970 р., Новосибірськ), на якому науковці виступили з доповіддю "Автоматизація процесів зберігання та пошуку друкованої продукції як засіб підвищення ефективності роботи бібліотек". У тому самому році у першому томі "Трудов Киевского государственного института культуры" оприлюднено статтю цих співавторів, присвячену питанням синтезу бібліотечних інформаційно-пошукових систем.

Отже, ще на початку 1970-х рр. О. Сокальський першим з українських бібліотекознавців розробляв найскладніші в галузевій науці проблеми, пов'язані з визначенням критеріїв вимірювання ефективності бібліотечно-інформаційної діяльності, пов'язуючи їх з можливостями автоматизації технологій формування бібліотечного фонду, збагатив наукову терміносистему перспективними поняттями та дослідницькими напрямками "бібліотечні інформаційно-пошукові системи", "економічна ефективність механізації та автоматизації бібліотечних процесів" тощо.

У підручнику для культурно-освітніх училищ "Бібліотечні фонди і каталоги" [18], що вийшов 1971 р. під грифом Міністерства культури УРСР у співавторстві О. Сокальського, Є. Тамма та В. Турова, першому належать більшість із 22-х структурних підрозділів видання, зокрема розділи, що розкривають особливості організації бібліотечних фондів і каталогів: "Складання алфавітного каталогу", "Бібліотечно-бібліографічна класифікація", "Методика класифікації творів друку", "Організація систематичного каталогу", "Предметний каталог", "Облік бібліотечних фондів", "Бібліотечна обробка книг", "Розстановка бібліотечних фондів", "Перевірка бібліотечних фондів". Порівняно з методикою викладення матеріалу в однойменному російському підручнику для студентів бібліотечних інститутів, що був підготовлений до друку авторитетними фондознавцями — викладачами кафедри бібліотекознавства Московського державного бібліотечного інституту — і побачив світ 1961 р. під грифом Міністерства культури РРФСР, український посібник відрізнявся доступністю, конкретністю пояснень,

наочністю, технологічністю змісту, що було вельми важливо для підготовки середньої ланки бібліотечних працівників.

На жаль, науково-публікаційна активність О. Сокальського передчасно припинилася 1974 р., коли вчений перебував у розквіті творчих сил, але змушений був залишити роботу на кафедрі бібліотекознавства Київського державного інституту культури. Про перспективність його тогочасних дослідницьких розвідок свідчить проблематика останніх публікацій, рукописів статей і наукових доповідей. Зокрема, актуальними на той час були статті в авторитетних збірниках "Бібліотекознавство та бібліографія" ("Використання перфорованих карт з крайовою перфорацією для вивчення фонду"); "Науково-технічні бібліотеки СРСР" ("Економічна ефективність механізації та автоматизації бібліотечних процесів"), доповіді на наукових конференціях КДІК ("Бібліотекознавство як наука", "Деякі питання бібліотечного будівництва у зв'язку з науково-технічною революцією"), а також рукописи розділів майбутнього підручника ("Бібліотекознавство як суспільна наука", "Бібліотека як об'єкт механізації", "Зберігання бібліотечних фондів") та ін. [архів О. Сокальського].

Отже, О. Сокальському як одному з яскравих представників славетної когорти фундаторів українського бібліотечного фондознавства належить вагомий академічний доробок — від дослідження окремих аспектів методики викладання технології організації бібліотечних фондів, узагальнених у перших україномовних підручниках для підготовки середньої ланки бібліотечних працівників, до фундаментальних праць, присвячених проблемам підвищення ефективності формування бібліотечних фондів на основі автоматизації базових виробничих процесів цього складного технологічного циклу.

Список використаної літератури

1. Березюк Н. Покоління фундаторів бібліотечної освіти в Україні: до 110-річчя Олександра Артемовича Майбороди / Н. Березюк, А. Соляник // Вісник Книжкової палати. — 2013. — № 9. — С. 36—39.
2. *Бібліотечные каталоги* : учебник для студентов библ. ф-тов ин-тов культуры / под ред. З. Н. Амбарцумяна. — Москва : Просвещение, 1967. — 328 с.
3. *Васильченко М. П.* Основні етапи розвитку харківської наукової школи бібліотечного фондознавства / М. П. Васильченко, Н. М. Кушнарченко, А. А. Соляник // Вісн. Харк. держ. акад. культури. — Харків, 2011. — Вип. 34. — С. 98—107.
4. *Григорьев Ю. В.* Библиотечные фонды : учебник для библ. факультетов ин-тов культуры / Ю. В. Григорьев, О. И. Талалакина, В. И. Василенко; под. ред. Ю. В. Григорьева. — Москва : Просвещение, 1967. — 203 с.
5. *Григорьев Ю. В.* Организация библиотечных фондов / Ю. В. Григорьев. — Москва : Госкультпросветиздат, 1953. — 264 с.
6. *Григорьев Ю. В.* Организация библиотечных фондов : конспект курса / Ю. В. Григорьев ; Моск. гос. библ. ин-т. — Москва : Госкультпросветиздат, 1946. — 96 с.

7. Григорьев Ю. В. Организация библиотечных фондов : макет учебника для вузов на правах рукописи для предварительного обсуждения / Ю. В. Григорьев. — Москва : Госкультпросветиздат, 1950. — 391 с.
8. Григорьев Ю. В. Организация библиотечных фондов (учёт, расстановка, хранение) : программа и методика для заочников библиотечных ин-тов / Ю. В. Григорьев. — Москва : Госкультпросветиздат, 1945. — 14 с.
9. Денисьев В. Н. Краткое руководство по библиотечному делу для начинающего библиотекаря / В. Н. Денисьев. — Москва : Гос. библиотеч.-библиогр. изд-во, 1945. — 173 с.
10. Денисьев В. Н. Краткое руководство по библиотечному делу для начинающего библиотекаря / В. Н. Денисьев. — 2-е изд. — Москва : Госкультпросветиздат, 1948. — 173 с.
11. Денисьев В. Н. Краткое руководство по библиотечному делу для начинающего библиотекаря / В. Н. Денисьев. — 3-е изд., испр. и доп. — Москва : Госкультпросветиздат, 1949. — 180 с.
12. Денисьев В. Н. Работа массовой библиотеки : краткое руководство для начинающего библиотекаря / В. Н. Денисьев. — 4-е изд., испр. и доп. — Москва : Госкультпросветиздат, 1952. — 247 с.
13. Кушнарченко Н. Н. Научные школы книговедческого и библиотечно-информационного профиля: признаки идентификации / Н. Н. Кушнарченко, А. А. Соляник // Науч. и техн. б-ки. — 2011. — № 12. — С. 45—54.
14. Новальська Т. В. Вчений, організатор, педагог [про О. Сокальського] / Т. В. Новальська // Бібліотечна планета. — 2009. — № 4. — С. 30—32.
15. Новальська Т. В. Олексій Степанович Сокальський — перший ректор Київського державного інституту культури / Т. В. Новальська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2010. — № 1. — С. 34—41.
16. Сєдих В. Невідомий Ашукін: сторінки з історії бібліотек та бібліотечної освіти / В. Сєдих // Вісник Книжкової палати. — 2016. — № 9. — С. 44—48.
17. Столяров Ю. Н. Эволюция библиотечного фондирования / Ю. Н. Столяров, Н. Н. Кушнарченко, А. А. Соляник ; под. ред. Ю. Н. Столярова. — Москва : Изд-во Фаир, 2007. — 688 с.
18. Сокальський О. С. Бібліотечні фонди і каталоги : підручник для культурно-освітніх училищ / О. С. Сокальський, Є. П. Тамм, В. М. Туров. — Київ : Вища школа, 1971. — 364 с.
19. Сокальський А. С. Научно-педагогические основы изучения вопросов организации библиотечных фондов : автореф. дис. ... канд. пед. наук. — Киев, 1966. — 15 с.
20. Сокальський О. С. Організація бібліотечних фондів і каталогів. Методика викладання курсу / О. С. Сокальський. — Харків : Вид-во Кн. палати УРСР, 1965. — 120 с.
21. Сокальський О. С. Організація бібліотечних фондів і каталогів : методичні вказівки для заочників / О. С. Сокальський, В. М. Туров. — Харків : Вид-во Кн. палати УРСР, 1951. — 96 с.
22. Сокальський О. С. Організація бібліотечних фондів і каталогів. На допомогу заочникам бібліотечних відділів технікумів підготовки культосвітпрацівників / О. С. Сокальський, В. М. Туров. — Вип. I. — Київ, 1955. — 120 с.
23. Сокальський О. С. Організація бібліотечних фондів і каталогів. На допомогу заочникам бібліотечних відділів технікумів підготовки культосвітпрацівників / О. С. Сокальський, В. М. Туров. — Вип. II. — Київ, 1956. — 96 с.
24. Сокальський О. С. Організація бібліотечних фондів і каталогів. На допомогу заочникам бібліотечних відділів технікумів підготовки культосвітпрацівників / О. С. Сокальський, В. М. Туров. — Вип. III. — Київ, 1957. — 120 с.
25. Сокальський О. С. Організація бібліотечних фондів і каталогів. На допомогу заочникам бібліотечних відділів технікумів підготовки культосвітпрацівників / О. С. Сокальський, В. М. Туров. — Вип. IV. — Київ, 1956. — 84 с.
26. Сокальський О. С. Організація бібліотечних фондів і каталогів : навч. посібник для технікумів підготовки культосвітпрацівників / О. С. Сокальський, В. М. Туров. — Харків : Вид-во Кн. палати УРСР, 1958. — 207 с.
27. Сокальський О. С. Організація бібліотечної справи : навч. посібник. — Харків : Книжкова палата УРСР, 1970. — 240 с.
28. Соляник А. А. Бібліотечне фондознавство / Соляник Алла Анатоліївна // Українська бібліотечна енциклопедія. — Режим доступу: <http://ube.nplu.org/article/Бібліотечне%20фондознавство>. — Дата звернення: 27.10.2015. — Назва з екрана.
29. Соляник А. А. У истоков зарождения библиотековедения как научной специальности (Д. М. Лекаренко — первый кандидат педагогических наук в области библиотековедения) / А. А. Соляник // Книжная культура. Опыт прошлого и проблемы современности : материалы VI Междунар. науч. конф., Москва, 25—26 нояб. 2015 г. : в 2 ч. / Рос. акад. наук, Науч. совет "История мировой культуры" [и др.]. — Москва, 2015. — Ч. 1. — С. 291—300.
30. Український бібліотекознавець Євген Петрович Тамм (1918—1991) : бібліогр. нарис / Харк. держ. акад. культури; за ред. В. В. Сєдих. — Харків, 1998. — 56 с.
31. Черняк І. В. Наукова і педагогічна діяльність Олексія Степановича Сокальського у Київському державному інституті культури ім. О. Корнійчука (1968—1973 рр.) / Черняк І. В. // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. — 2013. — Вип. № 37. — С. 692—698.
32. Черняк І. В. Основні напрями наукових досліджень О. Сокальського / Черняк І. В. // Вісник Книжкової палати. — 2016. — № 8. — С. 47—49.
33. Черняк І. В. Внесок О. Сокальського у розбудову навчальних закладів культури та мистецтва (1953—1964 рр.) / І. В. Черняк // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. — 2015. — Вип. № 4. — С. 106—110.
34. Штефан І. П. Перший професор фондознавства України [про О. Сокальського] / І. П. Штефан // Бібліотечний вісник. — 1993. — № 5—6. — С. 76—77.

В статтю раскрыт вклад А. Сокальського в розвитие бібліотечного фондирования, проанализированы научные работы ученого в данном направлении.

The article is disclosed the contribution of O. Sokalsky in the development of the library fund studies, analyzed scientific works of a scientist in this direction.

Надійшла до редакції 17 вересня 2017 року